

K TZV. SEMÍNSKÝM PARADOXŮM

P. Šída, J. Prostředník, J. Dohnal, T. Řídkošil: „Semínské paradoxy“ (ASČ 15, 491–500)

Michal Lutovský

paradox – neočekávané, překvapující tvrzení, zdánlivě protismyslné a odporující běžným soudům, pokládáným za správné (Slovník cizích slov, Praha 1981)

Přiznám se, že nejsem příznivcem vyhocených archeologických diskusí, natož abych usiloval stát se jejich přímým účastníkem. Mají často osobní tón a nezřídka si kladou za cíl dehonestaci protivníků nemajících potuchy a) o skutečné podstatě problému, b) o terénní práci, c) teoretických východiscích, d) nové literatuře, e) staré literatuře, f) o čemkoli, co se právě hodí. Ne každá takováto diskuse posunuje poznání správným směrem, zhusta pak vnáší do archeologie animozity, které by náš obor skutečně naplňovat neměly. V mnoha ohledech je dozajista lépe přejít snůšku námitek mlčením a nerozdmýchávat zjitřelé vášně. Přesto jsem se rozhodl reagovat na článek Petra Šídy, Jana Prostředníka, Jiřího Dohnala a Tomáše Řídkošila, který byl pod názvem „Semínské paradoxy“ publikován v předchozím čísle Archeologie ve středních Čechách – a to přesto, že já sám jsem byl vedlejším cílem soustředěné palby a celá kanonáda zdánlivě těžkého kalibru mířila spíše na Jiřího Waldhausera. Jsem však spoluautorem předmětného výzkumu na Semíně i jeho terénní interpretace, která se stala ústředním bodem uvedeného článku, a svoji reakci proto považuji za nezbytnou.

V srdci Českého ráje, přímo pod impozantními sloupy Trosek, se nalézá lokalita Semín, zajímavá bezesporu jak po geomorfologické, tak po archeologické stránce – ostrožnovité plató o výměře asi 180 ha s náznaky umělého vymezení, které zvláště v šijové partii budí dojem fortifikace. Snaha o objasnění charakteru tohoto vymezení a tím i možného smyslu celého přírodou pozoruhodně vymodelovaného terénního útvaru má své počátky v 80. letech minulého století, kdy lokalitu, do té doby pouze zběžně zmiňovanou, poprvé v odborné literatuře výrazněji představil Jiří Waldhauser (1986). Zásadním pokusem o pokrok v poznání byla pak drobná archeologická sondáž, kterou jsme spolu se zmíněným badatelem provedli v roce 1993. Právě ta – a její publikace (Waldhauser – Lutovský 1996; 1998) – se staly předmětem výše uvedeného kritického příspěvku.

Nejsem odborníkem na latén a otázku postavení Semína v rámci laténských fortifikací či okolního laténského osídlení ponechávám stranou, bylo už o tom ostatně napsáno dost. Snad jen námitku proti „široce pojaté interpretaci lokality“ založené na sondáži „na ploše přibližně 0,00001 % z celkové plochy ostrožny“ (Šída et al. 2011, 498) – tedy porovnání plošného rozsahu řezu valem s plochou rozlehlé nezkoumané plochy – nemohli snad autoři myslet úplně vážně. Otázka, jakou míru interpretace dovoluje konkrétní poměr prozkoumané a neprozkoumané plochy, by si jinak jistě zasloužila hlubší vysvětlení (nevím ovšem, jak bychom pochodili kupříkladu s interpretacemi mikrovrypů či dokonce povrchových sběrů).

Článek sestává ze tří částí (geologické, geofyzikální a archeologické), z nichž první dvě nejsou s námi publikovanými výsledky v žádném zásadním rozporu – což je právě skutečnost, která mi asi na celé stati vadí nejvíc. Jakoby se tu spojovalo přírodovědné bádání s archeologickým a společnými silami na bázi vědy bez předsudků vyvracelo omyly autorů výzkumu. A tak kapitoly „Geologická situace“, „Tektonika“ a „Vývoj reliéfu“ jsou sice zajímavé z hlediska vzniku pozoruhodného terénního útvaru, jediným závažnějším argumentem kolidujícím s našimi závěry je původ čedičových kamenů námi interpretovaných jako součást fortifikace. T. Řídkošil poukazuje na to, že kameny nemusejí pocházet přímo z Trosek, což je jiný závěr, než jaký poskytla analýza Z. Hofreitra, kterou jsme měli k dispozici my. Pro intencionální vznik ohrazení jde sice o důležitý poznatek, vycházeli jsme ovšem z relevantního geologického posudku a hodnověrnost konkrétních geologů mi nepřísluší posuzovat. Ani geofyzikální měření neposkytlo nic, co by bylo ve výrazném rozporu s našimi archeologickými závěry. To, že byla fortifikace vybudována na přirozeném terénním stupni, jednoznačně vyplývá i z námi publikovaného profilu (srov. především sklon půdního horizontu – vrstvy 5).

Po dělostřelecké přípravě nastupuje frontální útok, kapitola „Stratigrafický paradox ‚laténského‘ valu“. Nejprve je obsírně popsán námi publikovaný profil, aby byl poté převeden do Harrisova diagramu, který opět poskytne námitkám onen potřebný punc vědecké hodnověrnosti. Jediné, co při tom autoři zjistili, je to, co vyplyne už jen z letmého pohledu na publikovanou kresbu – v kop základového žlabu kamenné plenty jakoby z boku ostře vymezuje vrstvu 4, kterou jsme v rámci naší interpretace označili za destrukci. Nutno podotknout, že šlo o partii velmi znejasněnou množstvím kamenů – a obávám se, že zpětně vytvářený Harrisův diagram těžko může postihnout či osvětlit otázku následnosti těchto dvou částí, navíc v místech, v nichž se – alespoň dle našeho mínění – setkaly dvě fáze budování fortifikace. Nechci samozřejmě tuto sku-

tečnost bagatelizovat, ale nepovažuji ji za natolik průkaznou, abychom jen kvůli ní mohli jednoznačně odmítnout původní interpretaci Semína. Bylo možná chybou pokusit se řešit charakter semínského opevnění sondou o šíři pouhých 1,4 m, ale jinou možnost jsme před těmi 18 lety neměli. Každopádně je zřejmé, že celý článek „Semínské paradoxy“ se vlastně týká (pomineme-li možné osobní konotace) především vztahu základového vkopu plenty (podle autorů poslední brázdy středověkého pole) a vrstvy 4. To, že poslední mohutná vrstva překryla destrukci v souvislosti s blíže nespecifikovaným zemním opevněním pozdního středověku či novověku, bylo i obsahem naší studie – dlužno ovšem podotknout, že právě tuto část naší interpretace nepovažuji za zcela vydařenou. Datování závěrečné úpravy semínské fortifikace na základě dvou střepů z pozdního středověku až novověku ve víceméně povrchové vrstvě je, vzhledem k tomu, co vše se dá nalézt na českých polích, poněkud odvážné.

Zbývají dva argumenty proti původní interpretaci nejsou snad ani hodny komentáře – patří totiž spíše do oblasti naplňující rčení o marnosti splétání biče z exkrementu. V příkopu nalezená keramika se údajně nekryje s radiokarbonovým datováním („s datem není v souladu“ – Šída et al. 2011, 497; „příkopovitý útvar je [i podle radiokarbonového datování] starší“ – o. c., 498). Znovu podotýkám, že nejsem odborníkem na latěn, ale domnívám se, že mladolátenská keramika zařaditelná do intervalu LT B2/C1–LT D1 se s kalibrováním (!) radiokarbonovým intervalem 537–193 BC naopak alespoň zčásti kryje. Pokud samozřejmě nebudeme nesmyslně chtít, aby se konkrétní předmět vyskytoval v celém intervalu daném radiokarbonovou analýzou – nevím, jaký artefakt z let 537–193 by tomuto požadavku vyhovoval. Navíc upozorňuji, že nejde o uzavřený celek (v žádném z řady archeologických výkladů tohoto pojmu), ale o kus dřeva v příkopu a střep kdesi ve vrstvě nad ním.

Také poslední námitka je spíše úsměvná (o. c., 492): „... ani autoři posledního souhrnného přehledu doby laténské na území Čech nejsou ochotni bez více spolehlivých informací přijmout Semín za nový typ laténské hrazeného areálu (Venclová ed. 2008, 46)“. Pomineme-li pozoruhodnou víru v neomylnost a objektivitu autorů Archeologie pravěkých Čech, stojí za ocitování věta, kterou je semínská fortifikace v této publikaci zpochybněna (Venclová ed. 2008, 46): „Dokud nebude o lokalitě k dispozici více spolehlivých informací, nelze ji s jistotou považovat za nový typ laténské hrazeného areálu (výhrady k nálezům srov. Prostředník 2001).“ Kruh se nám hezky uzavřel ...

Rozhodně netvrdím, že vše kolem Semína je jasné. Naopak, zůstává mnoho nevyřešeného, mnohem více otázek než odpovědí, na kategorické soudy z obou stran je ale informací málo. Nikdo autorům neupírá právo na jinou interpretaci našeho odkryvu, pro natolik příkré odmítnutí interpretace původní se však hodnověrných argumentů rovněž nedostává. Nevím, jestli je Semín skutečně laténskou či jakoukoli jinou fortifikací, nevím, jestli jde o sakrální okrsek či o součást posvátné keltské krajiny, útočiště nebo cokoli jiného. Vím jen, že jsem byl účasten pokusu o řešení konkrétního archeologického problému, ke kterému jsem přistoupil s nejvyšší mírou objektivity, *sine ira et studio*. A nejsem si bohužel zcela jist, zda článek „Semínské paradoxy“ byl psán se stejným úmyslem.

LITERATURA

- Prostředník, J. 2001: Pravěké nálezy z hradu Trosky, Archeologie ve středních Čechách 5, 297–312.
- Šída, P. – Prostředník, J. – Dohnal, J. – Řídkošil, T. 2011: Semínské paradoxy, Archeologie ve středních Čechách 15, 491–500.
- Venclová, N. (ed.) 2008: Archeologie pravěkých Čech 7. Doba laténská. Praha.
- Waldhauser, J. 1986: Opevnění Semín na Semilsku v Pojizeří (fakta a hypotézy o nejrozsáhlejší fortifikaci v Čechách), Archeologické rozhledy 44, 66–76.
- Waldhauser, J. – Lutovský, M. 1996: Die endlatènezeitliche Befestigung aus Dehns Gruppe 2 von Semín in Böhmen. In: T. Stöllner (ed.), Europa Celtica. Marburg, 189–193.
- Waldhauser, J. – Lutovský, M. 1998: Zjišťovací výzkum laténské opevnění Semín v roce 1993, Z Českého ráje a Podkrkonoší 11, 133–158.

ON THE SO-CALLED SEMÍN PARADOXES

The author responds to the article “The Semín paradoxes” (Šída et al. 2011) and rejects the arguments questioning the current interpretation of field investigations of the rampart at Semín. Most of the facts mentioned in the challenged article are not in a striking contradiction with the original interpretation (Waldhauser – Lutovský 1996; 1998).